Svar på skriftligt spörsmål SSS 199/2026 rd

Svar på skriftligt spörsmål om säkerställande av användningen av inhemsk och lokal arbetskraft för kärnkraftverksprojektet i Hanhikivi

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 199/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Hanna-Leena Mattila/ cent:

> Hur avser regeringen säkerställa att man i samband med den eventuella återstarten av kärnkraftverksprojektet i Hanhikivi i tillräcklig utsträckning utnyttjar inhemsk och särskilt lokal arbetskraft, samt
>
> genom vilka konkreta åtgärder förhindrar man en situation där kostnadseffektivitet leder till åsidosättande av kvalitet och finländsk kompetens, såsom i det tidigare Hanhikiviprojektet och i flera datacenterprojekt?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Tillgången på arbetskraft och sysselsättningssituationen är centrala frågor att beakta i storprojekt såsom Hanhikivi. De är klart att målet är en möjligast stor andel inhemsk arbetskraft i alla industriella storprojekt. I det svåra sysselsättningsläget kan dessa erbjuda finländare betydande möjligheter till sysselsättning.

I Finland är arbetsmarknaden regionalt differentierad, och efterfrågan och tillgången på kompetent arbetskraft möts inte alltid utan aktiv rörlighet för arbetskraften och inriktade åtgärder. Rollen för sysselsättningsområdena betonas i förmedlingen av kompetent arbetskraft, samordnandet av utbildning och arbetsliv samt stödet för regional rörlighet. I storprojekt innebär detta ett behov av att förutse behovet av arbetskraft, stärka utvecklingen och utbudet av kompetens samt se till att även den lokala arbetsmarknaden kan svara på efterfrågan.

För att utnyttja inhemsk och särskilt lokal arbetskraft samt säkerställa en hög kompetensnivå för byggandet, kärnsäkerheten och leveranskedjan är det viktigt att myndigheterna och projektaktörerna samarbetar proaktivt och konsekvent redan i planeringsskedet för projekt. Det är centralt att upphandlingsmodellerna byggs upp så att inhemska aktörer har genuina möjligheter att delta, exempelvis genom att dela upp helheter i mindre delar. Dessutom är det bra att i avtal inkludera

tillräckliga krav på rapportering, transparens för underleverantörskedjor samt iakttagande av internationella kvalitets- och säkerhetsstandarder i hela leveranskedjan. På så sätt kan man säkerställa att kostnadstrycket inte försämrar kvaliteten eller säkerheten.

Samtidigt bör man dock beakta randvillkoren för verksamhetsmiljön. Den fria rörligheten för arbetskraft och tjänster i EU innebär att användningen av utländsk arbetskraft inte kan begränsas nationellt i strid mot rörlighetsregleringen. Inom EU är rörligheten för arbetskraft mycket fri, medan inresa för personer från tredjeländer har gjorts till föremål för flera förutsättningar nationellt. Centralt är att man i det arbete som utförs i Finland iakttar spelreglerna, arbetsvillkoren och lagstiftningen för det finländska arbetslivet, och att arbetstagare inte ogrundat försätts i olika ställning på basis av medborgarskap. Detta tryggar både jämlikt bemötande av arbetstagare och jämlika konkurrensförhållanden för företag. I offentliga upphandlingar kan man också förutsätta iakttagande av dessa villkor och utesluta aktörer vars avvikande låga offert grundar sig på brott mot arbetsvillkoren.

Eftersom upphandlingslagen till sin karaktär är en förfarandelagstiftning, fastställer den inte innehållet i eller målen för upphandling. Detta ger upphandlingsenheter och särskilt staten en betydande roll i styrandet av projekt. Statens möjlighet att påverka via tillståndsprocesser, finansiering och ägarstyrning är central för att mål ska kunna ställas upp för ett projekt på ett sätt som stöder utnyttjande av inhemsk kompetens, säkerställer hög kvalitet samt jämlik konkurrens. Dessutom förutsätter omfattande utnyttjande av inhemsk arbetskraft proaktiv satsning på kompetensutveckling i samarbete med utbildningssystemet och industrin.

Som helhet är det avgörande att genomföranden av projekt grundar sig på tätt samarbete mellan olika aktörer, och att upphandlingspraxisen samt arbetsmarknadsregleringen tillsammans bildar en konsekvent helhet som stöder både ett högkvalitativt genomförande och en hållbar sysselsättningseffekt.

Helsingfors 27.5.2026

Arbetsminister Matias Marttinen